L LECTURA

MEDI AMBIENT

Art que reneix de les cendres

SUPLEMENT DOMINICAL DE SEGRE
20 d'octubre del 2019
Núm. 1.117

CENDRART

Un museu en un bosc de cendres

Tot va començar el 26 de juny passat. Durant dotze dies, va cremar un dels incendis més virulents dels darrers 20 anys a Catalunya. Va devastar més de 5.000 hectàrees i va afectar, entre altres poblacions, les lleidatanes de Maials, Llardecans, Bovera i la Granadella. Arribada la tardor, aquelles cendres, aquells arbres socarrimats, han estat el teló de fons d'una immensa mostra artística a l'aire lliure.

Per **ALEXANDRA CUADRAT** / Fotos de **TOMÀS BAYO**

Apagat l'incendi, l'atenció mediàtica disminueix. L'actualitat s'imposa. Però els veïns d'aquesta part de Catalunya que molts cops se sent oblidada no es rendeixen. I d'aquelles cendres, com l'au Fènix, neix Cendrart, un festival artístic tan original com atractiu que transforma la terra carbonitzada i la reconverteix en art de la mà de més de 30 artistes vinguts d'arreu.

L'objectiu de Cendrart, segons un dels seus comissaris, en Francesc Sales, és donar visibilitat al territori, cridar l'atenció i posar el focus damunt aquestes comarques gairebé sempre a l'ombra, tret que hi succeeixi una desgràcia. Ho han aconseguit i hi ha ganes de continuïtat. Tothom li pregunta si hi haurà una altra convocatòria i han rebut desenes de sol·licituds d'artistes que hi volen participar. Ell és prudent i només comenta que hi treballaran.

Al cor de la zona zero s'hi accedeix per una pista forestal. Hi ha pols i negror a 360 graus i només el cel llueix un blau vivíssim. No hi canta ni un ocell. A peu de camí, una enorme pila de troncs tallats, amuntegats en un ordre gairebé geomètric, il·lustra la tragèdia. Al capdamunt de la carena, en un altiplà que ofereix vistes que són un espectacle, un camí d'un quilòmetre i mig s'ha convertit durant un cap de setmana en un aparador. A banda i banda, trobem obres multidisciplinàries i els mateixos artistes treballant-hi. La majoria d'instal·lacions seran efímeres, i aquesta és la intenció. Però no totes. Marta Pruna, escultora barcelonina instal·lada a Cervià de les Garrigues, interpreta la part femenina de l'ànima humana en un món dominat per l'avarícia en una doble escultura amb vocació de permanència. També Joan Pujol, artista contemporani que ha exposat internacionalment, fa la seva proposta sobre la pedra, amb una inscripció llatina que anuncia la regeneració natural del bosc: *Igne natura renovatur integra.*

Espe Pons i Jordi Jové han volgut que la gent del poble s'integri en la seva obra. Homes i dones de diferents edats s'han dissolt en el paisatge. Amb el rostre emmascarat, la seva pell nua expressa que els éssers vius som vulnerables i els seus ulls parlen de tristor des d'unes fotografies enormes penjades dels arbres. "Són els més afectats i mereixen ser protagonistes", explica Jordi Jové. La proposta de Palmira Rius, una de les més coloristes i participatives, s'ha bastit amb les mans dels nens de l'escola, les dones i dels avis del centre de dia de Maials. Tot és simbòlic, la unió davant la desgràcia, l'esperança del rebrot de la natura, l'ús de materials orgànics i reciclats. I circular, cíclic, com proposa Judith Guiu, amb el missatge que cuidar del medi és obra de tothom, i la bola gegant d'Esther Lladonosa, construïda amb branques cremades.

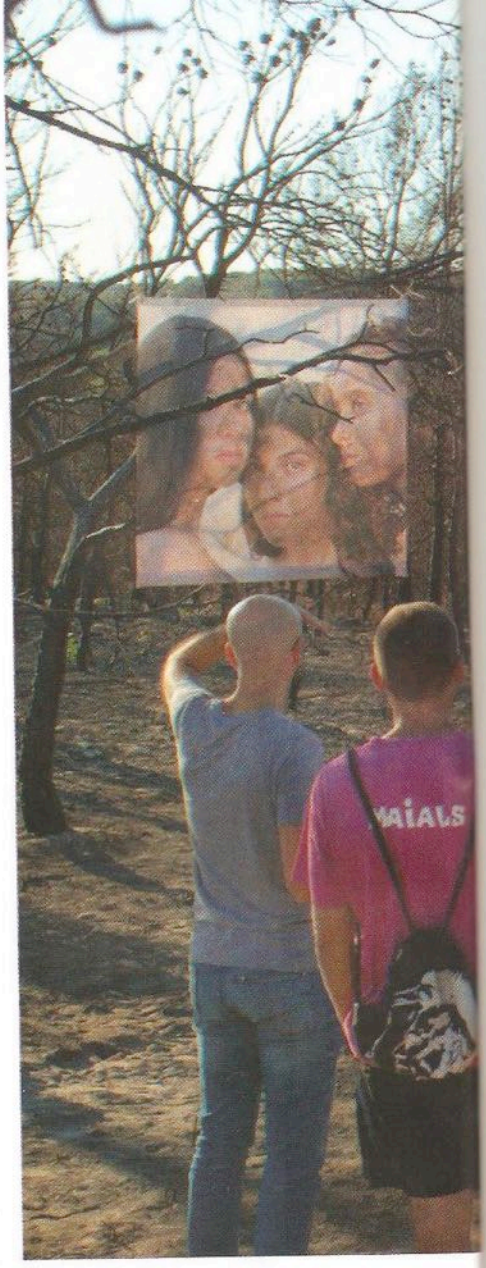

Gairebé al començament del camí, un escampall de maniquins incomplets en postures impossibles reben els visitants amb paraules com l'esperança, la consciència, la natura, escrites als cossos de plàstic. Són grisos, negres, marrons,

ESPE PONS I JORDI JOVÉ. Els protagonistes de l'obra són els mateixos veïns de la zona cremada.

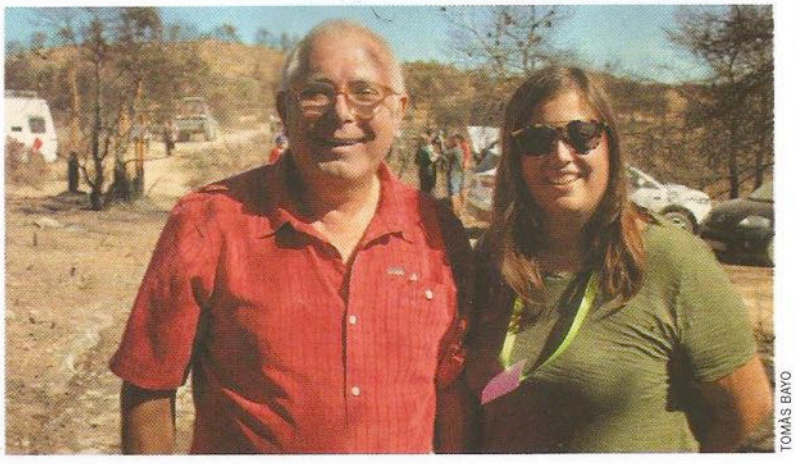

TOMÀS BAYO

ELS ORGANITZADORS

Cendrart ha estat comissariat per **Francesc Sales** i **Lídia Sabaté** i només ha estat possible des de la col·laboració i la solidaritat. Hi han participat **Capitonya-Ateneu Maialenc**, **Rebrotem** i altres associacions locals i nombroses persones del territori. També hi han donat suport algunes institucions públiques i els mitjans de comunicació se n'han fet ressò. Els protagonistes han estat els artistes convidats que, des de l'altruisme, han transformat un bosc cremat en art.

com la terra cremada. És l'obra de l'artista Matia Luke, que es proposa remoure consciències. Què és l'art, sinó? No gaire lluny, en un punt elevat ple de branques carbonitzades, l'artista originària d'Estrasburg, Annabel Encontra, centra la seva obra a dotar d'una pell nova l'escorça malmesa, com la que regenera l'epidermis dels cremats. Tot un arbre es vesteix d'un tel semitransparent, ple de color i volums, que el vol tornar a la vida.

Els visitants fan fotografies a les obres i als artistes. Alguns hi parlen i els pregunten pel significat d'allò que estan fent, uns altres no poden amagar l'emoció. Recorrent l'espai, trobem tapissos, com els de l'Alba Falcó, fets amb llana, o els de Júlia i Víctor Mata, amb càrritx, una planta mediterrània molt resistent. Altres creadors han optat pel reciclatge, amb una obra denúncia i un crit d'auxili, com ha fet Carme Bayo i el seu arbre ple de residus generats per humans.

A mig camí, demana atenció un seguit d'expositors blancs, purs, envoltats d'estalzí. És la instal·lació que presenta la parella d'artistes lleidatans Jordi Zaldívar i Maite Villafranca. Han treballat fotografies del bosc amb la tècnica anomenada cianotípia. Les imatges canviants es cremen i adquireixen identitat amb la llum del sol. Arbres, pulmons que semblen arbres, impacten amb subtilesa. I una altra obra delicada, elegant, és la de la britànica Sarah Misselbrook, que ha vestit de fulles d'escaiola el peu d'un arbre, com també la premiada amb un FAD d'arquitectura l'any 2014, proposada per Domestic Wild (Ariane Patout i René Muller), amb les seves cadires salvatges, que abans han viatjat a Suïssa, França i Espanya.

Un dels participants més joves, el fotògraf Martí Rosell, va viure de prop un altre incendi. Aquella experiència, convertida en el foto lli-

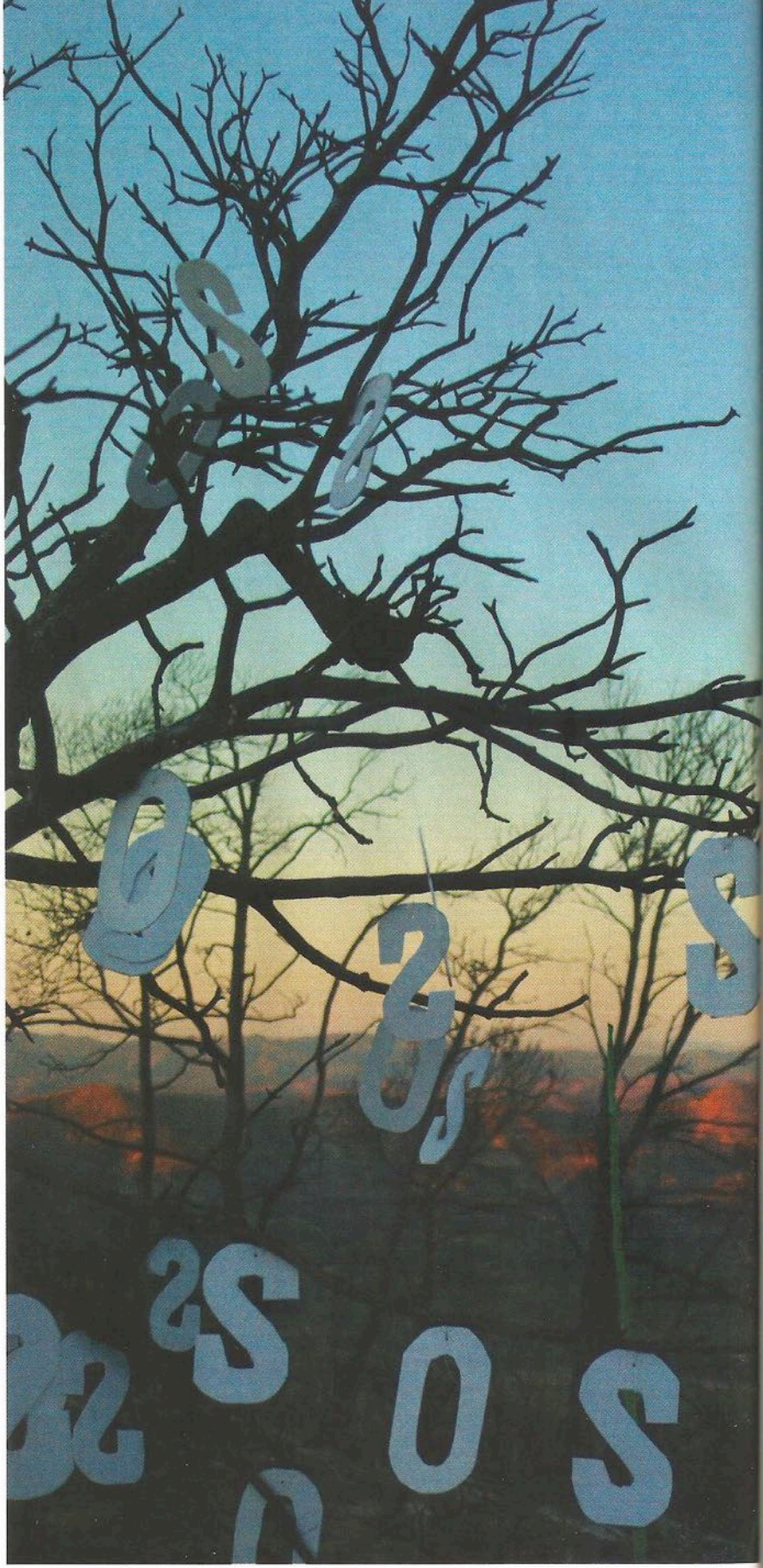

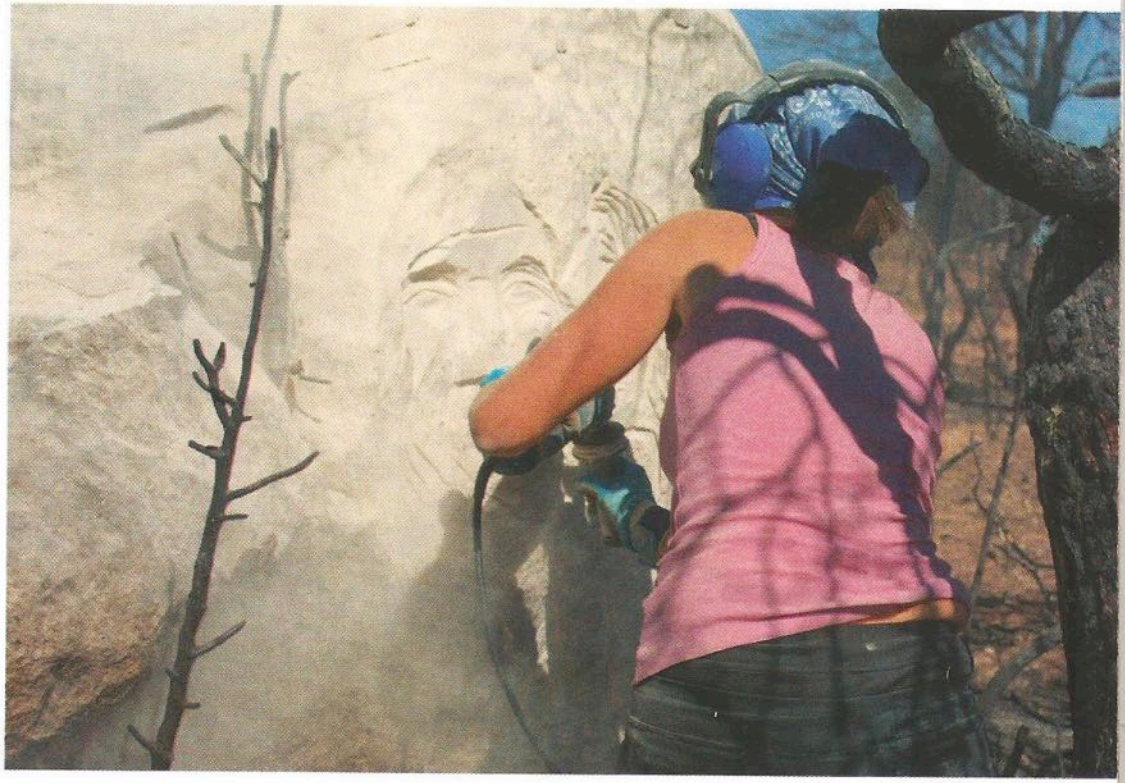

CARME BAYO. A l'esquerra, una obra denúncia amb un arbre demanant auxili amb els residus trobats.

DOMESTIC WILD. Cadires salvatges d'Ariane Patout i René Muller, que ja havien mostrat a Suïssa i França.

MARTA PRUNA. L'escultora establerta a Cervià de les Garrigues interpreta la part femenina de l'ànima humana.

LILY BRIK. Llenç plàstic pintat amb esprais acrílics sobre un fons transparent que deixa veure la desolació de l'entorn.

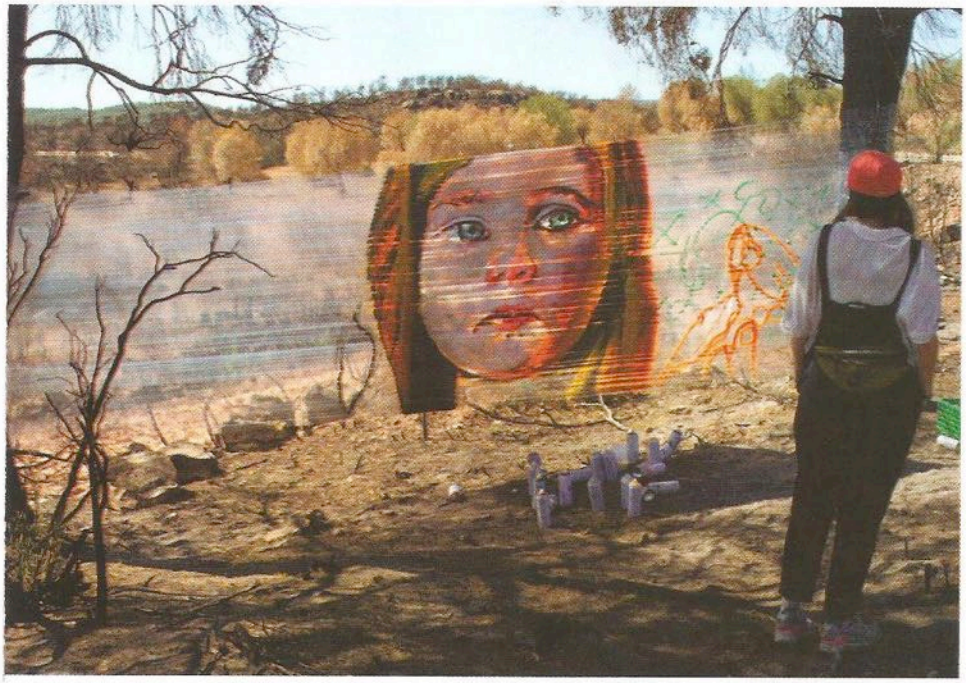

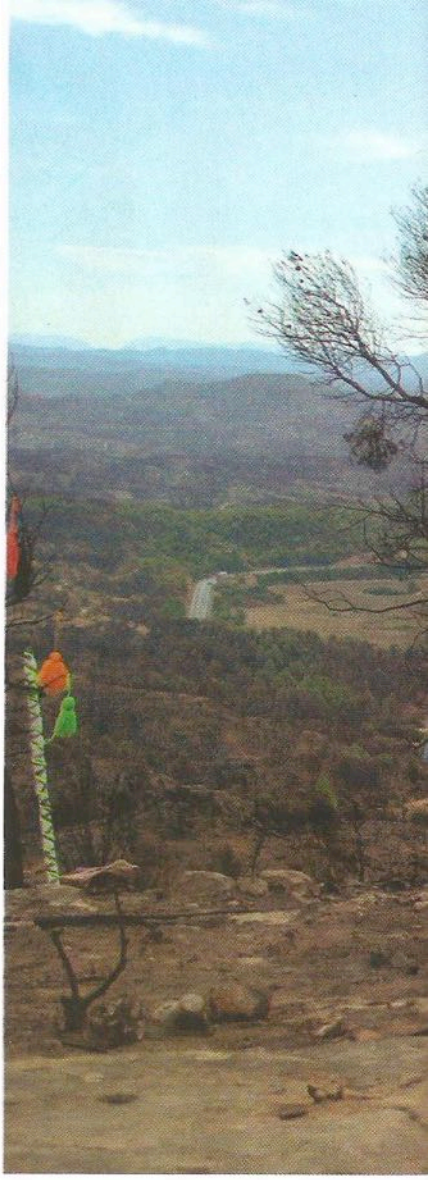

bre *La terra calenta*, la transposa a terres lleidatanes i s'integra en el paisatge. Altres artistes, com Dolors Simó, han optat per la pintura, amb una sèrie d'olis amb acabat *craquelé*, Julià Florensa, amb un quadre de grans dimensions pintat *in situ*, o la creació abstracta d'Emília Fíguls. Alguns fins i tot s'han valgut dels elements prestats per la terra, com la lleidatana Lupe Ribot que ha ombrejat amb sutge, o Marta Vallespí, que amb la reutilització de material de l'incendi incideix en la fugacitat de la desgràcia. Divina Sabaté ha inclòs llavors i plantes vives autòctones –soses– dins la seva proposta artística, amb la vocació de perpetuar la vida fins i tot en les circumstàncies més adverses. L'art pregunta i respon, provoca i resol, fereix i cura.

Tampoc hi han faltat les noves tecnologies, cada cop més presents en l'art. La intervenció de Laia Renau consisteix a col·locar entre els arbres una sèrie de codis QR que dirigeixen el públic a notícies sobre catàstrofes mediambientals. Vol sacsejar consciències. Altres, com Edda Shaumann, han cercat en l'efímer i la descomposició lenta que només aporta el pas del temps el retrobament amb les forces ancestrals de les pedres, les formes arcaiques i la natura, o la circulació de l'energia pels espais buits entre els elements, com proposa Teresa Valentí.

Lily Brik, coneguda pels seus immensos murals, explica un conte infantil en un llenç plàstic de gran format, pintat amb esprais acrílics sobre un fons transparent que deixa veure l'entorn. Als ulls líquids d'una nena punten les llàgrimes en veure el bosc destruït. Els ocells, generosos, li ofereixen tot allò que tenen: fulles cremades.

Però els elements, cruels de vegades, també han deixat petjada en la seva obra: el déu Èol, envejós, l'hi ha posat difícil. L'imprevist forma part de la vida, com també la no-creació pot esdevenir art, com ens explica Albert Gusí, artista de Castellbisbal que va venir a Cendrart a colgar l'incendi. La seva intervenció pretenia arrasar la superfície calcinada i soterrar-la, deixant un rogle nu, verge, preparat per tornar a ser fecundat per llavors, aigua i llum. Però la natura és capriciosa i aquesta terra, tossuda.

Ja va advertir Octavio Paz que tota obra d'art és una possibilitat permanent de metamorfosi, oferta a totes les persones. Cendrart ens interpel·la, des de l'infern d'un bosc cremat, si estem disposats de debò a canviar. No tenim gaires oportunitats, el planeta xiscla.

PALMIRA RIUS. Ha treballat amb usuaris del Centre de Dia de Maials i nens de l'escola per aquesta obra tan colorista.

SARAH MISSELBROOK. La britànica ha vestit de poètiques fulles d'escaiola el tronc d'un arbre cremat.